

Med suženjstvom in svobodo

Rok Kravanja: Slovenska transverzala. Stara mestna elektrarna, datum ogleda 30. 5. 2024.

Rok Kravanja v *Slovenski transverzali* uprizarja tisto različico samega sebe, ki se z razgrnitvijo etapne spominske pokrajine, raztezajoče se prek njegovega odraščanja, sprehodi med drobci izkustev, ki spremljajo njegova osvajanja vrhov slovenske transverzale. Avtoreprezentacijo, ki se osredotoča na razgaljanje ustvarjalčeve intimne, natančneje na njegov odnos z očetom, začrtata tako (odsotnost) njegov(ega) kostum(a) – pred publiko namreč nastopi (skoraj) povsem gol – kakor tudi uvodna uprizoritvena strategija, v kateri z vzpostavitvijo dialoškega, recipročnega odnosa s publiko predstavi ključne točke uprizoritvenega načrta. Neposredna, sproščena dikcija je ključna za afirmativni odziv publike na povabilo k soustvarjanju poteka uprizoritve z odrskimi intervencijami, ki dogodek preobražajo od stremljenja k interpretaciji do soobstajanja in izkušnje, saj so medosebna razmerja ključna točka tematizacije, ki sooblikuje uprizoritveno vsebino.

Njegova zgodba je zmes podatkovnega korpusa, spominskih drobcev in telesne reprezentacije vzpenjanja, ki jih sprva spaja brez nazorno eksplicitnega konteksta; prvotna odsotnost osmiselitve uprizoritve sovpade z odsotnostjo razloga za vzpenjanje na vrh, ki ga Kravanja nenehno tematizira; razlogi za krčevito stremljenje k preseganju samega sebe, ki kot ultimativni prikaz vztrajnosti in odrekanja sovpade z osvojitvijo najzahtevnejšega vrha, puščajo neposredni odgovor na vprašanje »zakaj« ali »čemu« odprt; a ta vseeno pride, plasira in pogloblja se sproti, ko postaja v izvedbeni dramaturgiji **Katarine Stegnar** in **Gregorja Zorca** vse manj pomembno tisto, kar se uprizarja eksplicitno, in vse bolj povedno tisto, kar se izraža prek igralčeve interpretacije in telesnosti.

**SLOVENSKA TRANSVERZALA JE TAKO
METAFORA ZA PONOTRANJEN,
NEREFLEKTIRAN PATRIARHAT, KI GA
PODEDUJEMO PO SVOJIH OČETIH. BREZ
EKSPPLICITNEGA UBESEDOVANJA IN Z MOČJO
TELESNE GOVORICE KRAVANJA PRIKAŽE,
KAKO JE SUBJEKT, VPET V TOK PREDNIKOV IN
UJET V RAZLIČNE DRUŽBENE NAVADE IN
KONVENCIJE, KI SOOBLIKUJEJO PROTOTIP
SLOVENSKE IDENTITETE, PRIMORAN V
SAMOCENZURO IN ZANIKANJE
NESPREJEMLJIVIH DELOV SEBE ZA
SOVPADANJE S PODEDOVANO IDEOLOGIJO PA
TUDI, KAKO JE V JEDRU NENEHNEGA GONA PO
IZBOLJŠAVI SEBE PRAVZAPRAV STRAH PRED
NEZAJEZENIM IZRAZOM RANLJIVOSTI.**

Slovenska transverzala, pripoved o osvajanju simbolov slovenstva, moči, volje in vztrajnosti, postane kontekstualni okvir, v katerem se formira in razkriva večplastni odnos med očetom in sinom; planinarjenje, ki določa jedro njunih interakcij, s performerjevim odmikom od narativnega pripovedovanja in s prevzemanjem očetove dikcije, v kateri zaživi očetov širši nazorski horizont, postopoma izgublja pridih lahкотnosti in se od sprva otroško naivnega, ljubiteljskega odnosa do gora prevesi v vse večje breme. Temu sledi tudi performerjevo gibanje, ki celoto dvorane sprva zajema ambiciozno, prek vertikalnega vzpenjanja po stenah dvorane Stare mestne elektrarne, nato pa se pod težo nahrbtnika spoji s tlemi. Plazenje po tleh, ki ni složno, temveč etapno in vse izraziteje težavno (kakor so vse težavnejše tudi očetove zahteve in pričakovanja), sovpade z avtonomnim telesnim odzivom; švicem, tresavico in napenjanjem mišic. Ti v nehoteni ekspresivnosti telesnosti spregovorijo z močjo neposrednosti, ki besedi, v kateri je a priori vpisana potujitev, umanjka. Tako se očetovi nasveti, podani z distanco Kravanijeve nevtralne, mestoma ironične obarvane izreke, posredno utelesijo kot vse večja diktatura. Spreminja se tudi konstrukcija očetove persone: od sprva idealizirane podobe očeta kot vztrajnega, žilavega, samodiscipliniranega in predanega zdravemu življenju s plasiranjem informacij, ki zgolj z nekaj pomenljivimi izjavami naslovijo težavnost družinske situacije, zazeva razpoka, zaradi katere se očetova zavzetost za planinarjenje vse manj kaže kakor avtonomna izbira in vse bolj kot nujnost, eskapistična strategija, ki jo izkorišča za pobeg od družinske in partnerske vloge. Skrajno točko udejanjitve predstavi očetova favorizacija špartanskega življenja, ki kritično vrednoti vse, kar ne sovpada z njegovimi nazori; predvsem neprizanesljivost do tistih, ki podlegajo instinktivnim impulzom in užitkom. To, da mora biti vsa spontano porajajoča se impulzivnost zatrta, se kot očetovo nesprejemanje samega sebe razkrije na koncu, na točki najintimnejšega zblizanja med očetom in sinom, ki ga sproži bližina življenjske ogroženosti ob skupnem vzponu na vrh.

Slovenska transverzala je tako metafora za ponotranjen, nereflektiran patriarhat, ki ga podedujemo po svojih očetih. Brez eksplicitnega ubesedovanja in z močjo telesne govornice Kravanja prikaže, kako je subjekt, vpet v tok prednikov in ujet v različne družbene navade in konvencije, ki sooblikujejo prototip slovenske identitete, primoran v samocenzuro in zanikanje nesprejemljivih delov sebe za sovpadanje s podedovano ideologijo pa tudi, kako je v jedru nenehnega gona po izboljšavi sebe pravzaprav strah pred nezajezenim izrazom ranljivosti. Očetovo spodbujanje k uspehu, ki ne doseže zadovoljitve, postane performerjeva ponotranjena diktatura, teža, ki ga pritiska k tlom, podedovana prtljaga, ki je ne more prostovoljno sleči. A sama izvedba performativnega dejanja je hkrati tudi obračun s to dediščino, njena refleksija, v konstrukcijo katere je vpisan delček njenega preseganja. Pri tem je ključna performerjeva drža, saj v prevzemanju očetove persone ne prehaja v obsodbo, temveč jo obravnava z mero prizanesljivosti in topline. Prav v ti neenoznačnosti, ki igralcu v hitrih prehodih med različnimi čustvenimi akcenti ponudi prostor za interpretacijski razpon, je uprizoritev igralsko najmočnejša. Kljub minimalizirani postavitvi, nagnjenosti k uprizarjanju stanj in odsotnosti posebnih svetlobnih učinkov ni statična ali pasivna. *Slovenska transverzala* tako učinkovito razgali performativnost artificalne samokonstrukcije jaza, ki je teatralna reprezentacija sebstva za občinstvo samega sebe in drugega.